Masterclass

In de kunsten, specifiek in de muziek, is de Masterclass is een heel speciale vorm van onderwijs. Een student krijgt een op een les van een professional, in de meeste gevallen een bekende muzikant of andere muziekautoriteit. Het bijzondere ervan is, dat een Masterclass toegankelijk is voor het publiek. Zo kun je ook als toehoorder het een en ander leren.

Misschien dat sommigen bij dit concept een herinnering krijgen aan hun schooltijd, aan dat ene arme slachtoffer dat door de docent werd aangewezen om voor de klas mondeling aan de tand gevoeld te worden over het huiswerk. Inderdaad, daar kon je als toehoorder ook iets van meepikken: een gevoel van mazzel, omdat je de dans ontsprongen was, iets van sympathie met de leerling op het podium als de overhoring wat minder ging, of de stille vrees dat jij misschien wel de volgende was, en dat terwijl de Stelling van Pythagoras er nog niet helemaal in zat!

Deze herinnering past gelukkig in de meeste gevallen niet op de muzikale Masterclass, behalve dan Pythagoras misschien, want die hield zich toentertijd met muziekleer bezig, vooral de intervallen, en aan hem danken we nog die beruchte komma die zegt, dat je geen enkel instrument voor iedere toonaard perfect kunt stemmen. Gelukkig had Bach een goed compromis dat hij treffend demonstreerde met de preludes en fuga's van zijn *Wohltemperiertes Klavier*.

Bij een Masterclass is de sfeer heel anders. Een student die naar voren komt, is per definitie zo goed mogelijk voorbereid. En dat geeft de master, de docent, de gelegenheid om iets extra's uit de sessie te halen. Wat voor het publiek, meestal medemuzikanten, weer een leerzame ervaring is.

Als gitaaramateur wist ik van Masterclasses af, je hoorde weleens dat zoiets bij verre gitaarevenementen werd georganiseerd. Masterclasses? Dat is voor professionals of degenen die dat proberen te worden, zo dacht ik altijd. Ik wist eigenlijk niet precies wat het inhield. Je las weleens rare verhalen van een uitgesproken streng oordeel. Of een opmerking dat het toch best duur was om bij John Williams een Masterclass te volgen.

Met het eerste Twents Gitaarfestival kwam de Masterclass opeens binnen bereik van de amateurs. Amateurs zoals ik.

Ik aarzelde eerst. Je moest toch hartstikke goed zijn voordat je zo'n begaafde musicus met je eigen amateuristische interpretatie lastig kon vallen? En dan zit je daar, met al dat publiek erbij! Een stuk spelen voor publiek, OK (je kunt altijd erna nog in de kleedkamer vluchten), maar een stuk spelen en dan gefundeerd commentaar krijgen? Wat als het helemaal niks is, wat je speelt?

Aan de andere kant, ik was ook wel nieuwsgierig. Hoe gaat zoiets? Wat leer je ervan? Welke nuttige tips neem je ervan mee? Hoe zijn de professionals in zo'n lessituatie?

Goed, ik slaagde erin om mijn schroom en de vooringestelde geringschatting van mijn eigen spel een beetje naar de achtergrond te dringen en meldde me aan.

Toen de aanmelding rond was en ik de bevestiging in de mailbox vond, kon ik aan het werk. Met als dilemma: hoe bereid je jezelf op een Masterclass voor? Welk repertoire neem je mee?

Je kunt met die repertoirekeuze ruwweg vier kanten op: *Dead-simple*, *Easy*, *Intermediate* en *Hard*. Vanuit jouw eigen gezichtspunt, uiteraard, want de mens is de maat van alle dingen.

"Doodsimpel" lijkt de minst risicovolle keuze. Je loopt echter dan ook de kans om er het minste van te leren. Met het bekende *Andante* van Carulli zou je snel klaar zijn, als de master tenminste niet voorstelt om het maar eens te spelen zoals Mitsuko Uchida een Mozartsonate speelt. Dan blijkt ook een simpel stukje Carulli een muzikale uitdaging.

Bovendien... gemakkelijk... In je studeerkamer is bijna alles gemakkelijk, en in de frisse buitenlucht van de muzikale uitvoeringspraktijk zit er al wat meer lading op.

Met "gemakkelijk" kun je al meer kanten op. Er zijn gitaristen, die *Lagrima* van Tarrega gemakkelijk vinden. Met zo'n "gemakkelijk stukje" kun je heel wat leren. Vandaar dat ik *Lagrima* na al die jaren weer opnieuw heb opgepakt, samen met een paar andere oude bekenden. Het is een mix van frustratie (het gaat toch niet zo gemakkelijk) en voldoening (je vindt oplossingen waar je nog niet eerder op bent gekomen), maar met een beter resultaat dan het was. Studeren loont!

Nou, "middelmatig moeilijk", dan? Daar leer je vast nog meer van.

"Moeilijk" laten we dan maar even weg, want dat durf ik niet. Ja, de echte diehard zou misschien zeggen, dat je gewoon je moeilijkste stuk moet pakken. Ik heb daar problemen mee. Dat stuk is namelijk nog niet klaar, en het lijkt me dat je voor een Masterclass het stuk toch in ieder geval helemaal uit moet kunnen spelen.

Het is een vreemde carrousel die je in beweging zet met de vraag: "welk stuk helpt me het meest met een Masterclass?" Dat vraagt een kwaliteitsoordeel over je eigen repertoire. Maar ook over je eigen speelcapaciteiten.

De eerste Masterclass besloot ik te spelen wat ik leuk vond. Twee Renaissancestukjes van Nederlandse origine: *Fortuna Anglese* van Joachim van den Hove en *Onder een Linde Groen* van Nicolas Vallet. Niet te gemakkelijk, niet te moeilijk, dacht ik.

Bij het voorbereiden van de stukjes voel je langzamerhand een soort spanning opkruipen, die je ook bij optreden tegenkomt. Het is wel een andere spanning, een publiek reageert in je optiek uiteraard anders dan een Masterclass docent: hij of zij zal bijvoorbeeld meer details uit je spel halen dan het gemiddelde publiek.

Het bleek zonder meer verrassend wat er allemaal uit die stukjes te halen viel. Ja, slechts eentje, de eerste, maar er was zoveel aan te doen, aan te beleven, dat we er het hele uur zoet mee waren. Echt muziek maken kost onverdeelde aandacht. Uit *Zen of de kunst van het Motoronderhoud* herinner ik me de zinsnede *"..vereist een onbezwaard gemoed"*.

De docent Yves Storms was met zijn rustige en overtuigende lesstijl een belangrijke factor bij het creëren van een onbezwaard gemoed. Een geestesgesteldheid waarin je iets kunt en wilt leren. Ik leerde er iets over ademhaling, over rust, over vrolijkheid en plezanterie. En over spelen met steun in de bas (d.i. apoyando met de duim), zoals ik bij de *Melancolie* van Napoleon Coste het jaar daarop leerde.

Het tweede jaar daarop gingen we als duo DOS Amigos. Het voordeel was dat we twee masterclasses konden volgen, want per individu omvatte de inschrijving een Masterclass.

Het spelletje van repertoirekeuze startte opnieuw. Ditmaal gingen we voor een van onze op dat moment lastigste stukken (*The Flatt Pavin*) en een stuk van gemiddelde moeilijkheid (*Modinhas Brasileiras* van Machado). De voorbereidingsspanning was er opnieuw, maar nu erger. Je zou zelfs over meer dan de som der delen kunnen spreken. Misschien zagen we de Masterclasses onbewust als beoordeling van het duo, anders kan ik het niet verklaren. We hadden weliswaar al de nodige keren voor publiek gespeeld, maar een analyse door een professional was er nog nooit van gekomen.

Onze eerste Masterclass was bij Denis Azabagic, een grootheid in de gitaarwereld en ook iemand die erg ervaren is in het ensemblespel. Hij legde analytisch een aantal aspecten van onbalans in ons duo bloot. Omdat we te veel geconcentreerd waren op het beoordelingsaspect van de Masterclass, "leerden" we zodoende dat we in onbalans waren, en zo kwam een oud psychologisch probleem weer boven water, dat zelfs de aanschaf van nieuwe gitaren niet had weten op te lossen.

Tijdens de Masterclass toonde Denis Azabagic zijn doceerkwaliteiten door het niet bij een analyse te laten. Hij kwam met persoonlijke opmerkingen richting ons allebei, waarbij hij benadrukte dat communicatie in een duo van vitaal belang was. Niet alleen in de muziek, maar ook daarbuiten. Samenspel, maar ook geven en nemen ten behoeve van het eindresultaat. Aspecten die raken aan je persoonlijkheid. Je kunt je voorstellen dat het gemoed in dat geval een beetje bezwaard raakt. Want aan communicatie ontbrak het soms een beetje. Tja, Azabagic is wat dat betreft wel een specialist in muzikaal samenspel, want hij vormt een duo met zijn vrouw. ;-)) Dus goed communiceren op het toneel moet, want je kunt niet daarna thuis gaan klagen!

Onze tweede Masterclass bracht ons bij Ulrich Steir, de hoofdvakdocent van het Artez Conservatorium. Hij ontzenuwde de mythe dat de solist in het duo de boventoon moest voeren, wat bij enkelvoudige melodielijnen niet meevalt als je niet bijster luid kunt spelen. Dat bracht ontspanning in de muziek, waarbij de dynamiek zich op natuurlijke wijze kon ontwikkelen. Ook hier de tip om speelvolumes op elkaar af te stemmen.

Onze derde Masterclass was bij Yves Storms. Hij legde het accent duidelijk anders, hij ging uit van de eisen die een bepaald stuk en de stijlperiode van dat stuk aan de duo partners stelt. Vanuit die context kwam hij met opmerkingen richting de du partners. Soms net zo confronterend als de analyse van Azabagic, maar anders ingekleed.

Al met al was de ervaring van deze Masterclasses totaal verschillend. Goede analyses, die we zelf al die tijd hadden verzuimd te maken, maar toch een vaag gevoel van "door de mand vallen". Een heel klein grauwsluiertje, dus.

Het jaar daarop -het derde jaar- ging ik weer solo, want het duo DOS Amigos was inmiddels op een vervelende manier aan zijn einde gekomen. De Masterclass bij Yves Storms was prima om weer terug te komen bij mijn solorepertoire. Je bent dan inmiddels zo gewend aan het verschijnsel Masterclass, dat je er veel meer van opsteekt.

In 2009 schreef ik me in voor de Masterclass bij Pavel Steidl, een fenomeen voor wat betreft de negentiende-eeuwse gitaarmuziek. Een geweldig leuk uur kennismaken met een gitarist en musicus met ongebreideld enthousiasme voor de muziek. Het was een verrukkelijk uurtje vol plezier in de muziek en de uitvoering daarvan. Steidl laat je ook als amateurmuzikant volledig in je waarde en dat is een echt fijn gevoel. Hierbij niets van wat je weleens las over masterclasses van bijvoorbeeld Segovia (daar hoefde je het volgens mij trouwens ook niet te wagen om als amateur aan te komen).

Als premie kreeg ik nog een Masterclass bij Johan Fostier, ook zo’n gedreven musicus, die met zijn geinige illustraties in de partij de emoties van *Cancion del Imperador* treffend naar voren bracht. Ook in de bladmuziek rukken de emoticons van Internet op!

Resumerend, ook als je amateur bent, probeer Masterclasses te volgen. Het is verfrissend en bemoedigend om kennis te maken met de visie op muziek en doceren van de grote gitaristen.